

професійної комунікації є спрямованість на встановлення нових контактів, надання переваги професійно-особистісному спілкуванню, збагачення діалогічного і монологічного мовлення. Негативними ознаками комунікативних здібностей майбутніх медсестер є недостатньо хороший рівень розвитку уміння слухати, високий рівень конформізму, егоцентрична спрямованість, тривожність у спілкуванні з пацієнтами і колегами, що актуалізує проблему цілеспрямованого формування комунікативних здібностей у майбутніх медсестер.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в необхідності емпіричної перевірки означених положень у процесі формування комунікативних здібностей у майбутніх медсестер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева Н. В. Какой должна быть медсестра? / Н. В. Андреева // Сестринское дело. – 2005. – № 5. – С. 18–20.
2. Вітюк Н.Р. Психолого–педагогічні умови формування комунікативних здібностей в сучасній парадигмі освіти / Н.Р. Вітюк // Актуальні проблеми психології / за ред. С.Д. Максименка. – К.: Інститут психології ім. Г.Костюка, 2001. – Т. 1. – Ч. 2. – С. 28–35.
3. Волошина Н.В. Особенности коммуникативных способностей личности / Н.В. Волошина // Психолого–педагогічна наука і суспільна ідеологія : матер. методолог. семінару АПН України. – К.: Гнозис, 1998. – С. 301–306.
4. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 576 с.
5. Ильященко Л.Т. Психология общения и коммуникации / Л.Т. Ильященко // Вопросы психологии. – 2010. – №11. – С. 11–14.
6. Кон И.С. Психология ранней юности / И. С. Кон. – М.: Педагогика, 1989. – 290 с.
7. Корніяк О.М. Психологія комунікативної культури школяра / О.М. Корніяк. – К.: Міленіум, 2006. – 336 с.
8. Кравченко, О. Формування професійної етики майбутніх медичних сестер у навчально–виховному процесі медичного коледжу: методологічні підходи / О. Кравченко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 38. – С. 218–221.
9. Кравчук С. Психологічні основи комунікації / С. Кравчук // Соціальна психологія. – 2007. – №3 – С. 100–105.
10. Лісовий, В. М. Основи сестринства / В. М. Лісовий, Л. П. Ольховська, В. А. Капустник. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 558 с.
11. Орбан–Лембрик Л.Е. Психологія професійної комунікації : навч. посіб. / Орбан–Лембрик Л.Е. – Чернівці: Книги–ХХІ, 2010. – 528 с.
12. Сидоренко Е.В. Тренинг коммуникативной компетентности в деловом взаимодействии / Е.В. Сидоренко. – СПб.: Речь, 2002. – 208 с.
13. Старовойтенко Е.Б. Коммуникативная психология личности : монография / Е.Б. Старовойтенко. – М.: Академ. проект, 2007. – 310 с.

Сенчишин В.

Науковий керівник – доц. Чорна І. М.

ПСИХОЛОГО – ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ У РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. в теорії і практиці навчання особливо гостро стоїть питання про розвиток творчого мислення учнів. Це пов'язано з тим, що орієнтація навчання у школі на формування в учнів, в основному репродуктивного мислення, призвела до того, що більшість випускників не вміють використовувати отримані в школі знання в нестандартній ситуації, під час розв'язання проблемних завдань у різних сферах суспільного життя.

Проблема розвитку творчого мислення школярів є особливо актуальною у наш час. Адже саме зараз, як ніколи, нашій країні потрібні люди, здатні приймати нестандартні рішення, які вміють творчо мислити. На жаль, сучасна школа ще зберігає застарілий підхід до засвоєння знань. Доволі часто навчання зводиться в основному лише до запам'ятовування і відтворення прийомів дій, типових способів розв'язування завдань. Одноманітне, шаблонне повторення одних і тих же дій знижує потяг до навчання. Діти позбавляються радості відкриття і поступово втрачають здатність до творчості.

Одне із завдань сучасної школи полягає у формуванні в учнів умінь керувати процесами творчості: фантазуванням, розумінням закономірностей, розв'язанням складних проблемних ситуацій.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Як показав аналіз літератури, вивченням проблеми творчого мислення займалися видатні вітчизняні та зарубіжні психологи і педагоги, зокрема, П.П. Блонський, Л.С. Виготський, В.В. Давидов, Л.В. Занков, Г.С. Костюк, Г.О. Люблінська, Н.О. Менчинська, В. О. Моляко, М.М. Шадриков, інші.

Дослідники Б.І. Коротяєв, Д.Ф. Ніколенко, А.В. Петровський, М.М. Поспелов, С.Л. Рубінштейн, Л.М. Фрідман зазначали, що визначення таких явищ як творче мислення, пізнавальна діяльність виходять від слова «творити», яке в загальному розумінні означає знаходити та створювати щось таке, що не зустрічалося в минулому досвіді – індивідуальному або суспільному.

А.В. Петровський творче мислення розглядає як процеси, що дозволяють людині вирішувати задачі, які не можуть бути вирішені за допомогою вже відомих людству методів [4, с.29].

С.В.Вереск зазначає, що творче мислення - це процес, в ході якого новий продукт виступає як новий відносно висхідного знання, і є результатом трансформації перероблення останнього [1, с. 17].

Суттєвих результатів було досягнуто у фундаментальних дослідженнях проявів і розвитку

дитячого творчого мислення у відношенні до розвитку і формування логічних структур інтелекту (А.Валлон, Л.В.Занков, Ж.Піаже).

Значного розвитку досягнула система дослідження творчого мислення як становлення і формування творчих розумових дій та операцій, які забезпечують можливості розв'язання творчих завдань "в умі" (П.Я.Гальперін, Н.Ф.Талізін). При цьому розвиток розумових дій чітко представлений на основі психологічних закономірностей інтеріоризації.

Особливо важливі положення щодо формування творчого інтелекту на основі фундаментальних закономірностей становлення мислення як системи логічних структур, були розроблені та реалізовані у концепції розвитку творчого інтелекту дітей [2, с. 32].

Дослідження процесів творчого мислення, як розв'язання творчих проблем, виконані у системі гештальт-психології (М. Вертгеймер, К. Дункер та ін.), а також у вітчизняній психології (В.А. Брушлинський, Я.А.Пономарьов, К.А. Славская, О.А. Тихомиров та ін.), дозволили виявити психологічну структуру творчих проблем, також етапи і деякі психологічні закономірності пошуку і досягнення розв'язання.

Мета статті полягає в теоретичному аналізі особливостей розвитку творчого мислення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Творче мислення – це мислення, яке пов'язане зі створенням або відкриттям принципово нового суб'єктивного знання, з генерацією власних оригінальних ідей.

Розвиток творчого мислення відбувається в процесі навчання і виховання. Воно формується в процесі взаємодії зі світом, за допомогою оволодіння в процесі навчання змісту матеріальної і духовної культури, мистецтва.

Творче мислення – процес багатосторонній. Тут особливого значення набувають, як соціальні, так і особистісні чинники, зокрема психологічні якості особистості: її характер, сила волі, винахідливість, досвід, інтелект, гострий розум, інтуїція, увага тощо [5, с. 13].

Виявлення, навчання й виховання творчо обдарованих і талановитих дітей є актуальним завданням сучасної вітчизняної освіти. Для його розв'язку необхідні надійні й обґрунтовані методики психодіагностики обдарованості дітей різного віку. Добір і використання діагностичних методик (тестів) для оцінки творчого потенціалу відповідають певному теоретичному розумінню природи, структури й особливостей розвитку творчості.

Наша дослідницька робота включала в себе кілька етапів: підготовчий, діагностичний і заключний, на якому був здійснений аналіз результатів і представлені динамічні показники розвитку творчого мислення молодших школярів і розроблені методичні рекомендації.

На першому етапі, за допомогою анкетних даних, був виявлений рівень розвитку творчих здібностей у учнів.

Дослідження розвитку творчого мислення у молодших школярів здійснювалось нами за допомогою таких психодіагностичних методик: питальник креативності Дж. Рензуллі; методика Е.П. Торренса, адаптована А.Н. Вороніним, для діагностики невербальної креативності; методика виявлення графічної гнучкості Е.П. Торренса, методика С. Медника, адаптована А.Н. Вороніним, для діагностики вербальної креативності (Табл.1,Табл.2,Табл.3, Табл.4).

Таблиця 1

Рівень розвитку креативності у молодших школярів

№ п/п	У %	Рівень розвитку	Характеристика
1.	23 %	дуже високий рівень	такі діти є надзвичайно допитливими, постійно задають питання на теми, які їх цікавлять, мають власну думку та висувають велику кількість ідей та нестандартних рішень будь-якої проблеми. Вчителям такі прояви творчого мислення потрібно заохочувати та створювати ситуації, які сприятимуть розвитку креативності у дітей.
2.	19 %	чітко виражений високий рівень	такі діти не бояться бути не схожими на інших, не схильні покладатися на авторитетні думки, мають почуття прекрасного, приділяють увагу естетичним характеристикам речей і явищ.
3.	36 %	середній рівень	такі діти легко адаптуються до ситуації, здатні до конструктивної критики, запальні у суперечках, завзяті та наполегливі у завданнях, які для них цікаві.
4.	22 %	низький та дуже низький рівень	таким дітям властиве стандартне мислення, у виконанні завдань вони орієнтуються на зразок, потребують додаткових підказок. Таким учням необхідно приділяти більше уваги, давати їм окремі завдання, які сприятимуть спонтанному прояву творчого мислення.

Таблиця 2

Рівень розвитку невербальної креативності у молодших школярів

№ п/п	У %	Рівень розвитку	Характеристика
11.	115 %	дуже високий	такі діти здатні краще за інших займатися самостійно, наполегливо та

ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

		рівень	завзято вимагають інформації про об'єкти, в умовах шкільного навчання самостійно працюють з літературою, порівняно з однолітками вони краще вміють розкривати відношення між явищами та їх причинами, знаходити спільне в об'єктах, оперувати логічними операціями, систематизувати, класифікувати.
22.	550 %	високий рівень	у таких дітей добре розвинені всі пізнавальні процеси, зокрема увага, вони старанні та наполегливі у своїх діях.
33.	228 %	середній рівень	такі діти дуже добре можуть пристосовуватися до нових обставин, легко встановлюють міжособистісні контакти, у навчальній діяльності є досить успішними.
44.	7 7%	низький рівень	таким дітям важко зосередитись на виконанні даного їм завдання, вони перебувають допомоги зі сторони вчителя та підказок з боку однокласників, мотивація до навчання переважно є низькою.

Таблиця 3

Рівень розвитку вербальної креативності у молодших школярів

№ п/п	У %	Рівень розвитку	Характеристика
1.	67 %	високий рівень	у таких дітей добре розвинена пам'ять, зокрема оперативна, увага, абстрактне мислення, вони надзвичайно допитливі та наполегливі у своїх діях, нестримані у почуттях та емоціях, дуже гостро реагують навіть на найменшу несправедливість.
3.	23 %	середній день	такі діти досить допитливі, комунікабельні, легко встановлюють контакти не лише з однолітками, їм просто потрібна більша мотивація та стимулювання до діяльності.
4.	11 %	низький рівень	такі діти відчувають труднощі у спілкуванні з однолітками, у них може бути занижена самооцінка і небажання відвідувати школу, через нерозуміння їх оточуючими. Вчителям та психологам варто більше уваги приділяти такій частині дітей, проводити корекційні вправи і заняття.

Таблиця 4

Рівень розвитку гнучкості побудови графічного образу у молодших школярів

№ п/п	У %	Рівень розвитку	Характеристика
1.	42 %	високий рівень	такі діти схильні креативно мислити, вони не обмежуються заданими вчителями завданнями, а завжди роблять все по-своєму, для прийняття рішення не потребують підказок зі сторони, завжди мають свою думку
2.	34 %	середній рівень	такі діти не завжди впевнені у правильності своїх рішень, але коли їх стимулюють і хвалять можуть працювати досить продуктивно і творчо.
3.	24 %	низький рівень	діти потребують постійного контролю з боку вчителів за виконанням завдань, підказок, найкраще виконують завдання зі зразка.

Висновки. Проблема розвитку творчого мислення належить до недостатньо вивченої та дослідженої сфери, незважаючи на численні дослідження вітчизняних вчених. Творче мислення – мислення, що дає принципово нове вирішення проблеми, що приводить до нових ідей, відкриттів і рішень, а це процес багатосторонній. Тут особливого значення набувають, як соціальні, так і особистісні чинники, зокрема психологічні якості особистості: її характер, сила волі, винахідливість, досвід, інтелект, гострий розум, інтуїція, увага тощо. Проаналізувавши розвиток креативності окремо у хлопчиків і дівчаток, то можна зробити висновок, що у хлопчиків більше розвинена невербальна креативність, а у дівчаток – вербальна.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці комплексу методик для розвитку творчого мислення дітей молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук О. Розвиток в учнів творчого мислення / О. Андрійчук // Психолог. Шкільний світ. – К., 2007. – №18-19. – С.16-23.
2. Давыдов В. В. Возрастная и педагогическая психология: Учебник для студентов пед. Институтов / В.В. Давыдов, Т.В. Драгунова, Л.Б. Ительсон, А.В. Петровский. - М.: Просвещение, 1979. – 288 с.
3. Моляко В.О. Проблемы психологии и творчества и разработка подхода к изучению одарённости / В.О.Моляко // Вопросы психологии. – 1994. – № 5. – С. 86-96.
4. Новое педагогическое мышление / Под ред. А.В. Петровского. – М., 1989. – 280 с.
5. Пономарев Я.А. Психология творчества / Я.А.Пonomарев. – М. – 1976. – 307с.